
SARKOZY'NİN DOĞU AVRUPA KORKUSU - 21 OCAK 2010

Deniz ALTINBAŞ

12.04.2009

Fransız Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy, AB zirvesi öncesinde dört Doğu Avrupa ülkesinin toplantı yapmasına sert sözlerle tepki gösterdi. **Sarkozyye göre, bu ülkelerin, her AB zirvesi öncesinde bir araya gelmeyi alışkanlık haline getirmesi, kendisinde soru işaretlerine neden oluyor.**

Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Slovakya; SSCB'nin dağılmasından kısa süre sonra, henüz AB üyesi olmadan, 1991 yılında düzenli toplantılar yapmaya başladılar. Vişegrad Grubu ya da Vişegrad Dörtlüsü olarak bilinen bu grup, rotasyonla değişen dönem başkanlığına da sahip olunca kurumsal bir nitelik kazanmıştı. Vişegrad Grubunun kurulma nedeni, bu ülkelerin sorunlarını paylaşmalar ve aralarındaki işbirliğini geliştirmeleri idi. Bu ülkelerin 2004 yılında AB üyesi olmalarından sonra da Vişegrad Grubu devam etti.

2009 yılının son haftalarında gerçekleşen bir AB zirvesi öncesinde, Vişegrad Grubu ülkeleri, zirvede birlikte hareket edebilmek amacıyla bir araya geldiler. İmdiye kadar sadece birkaç kere AB zirvesi öncesinde toplantı yapan dörtlünün tartışılacak konular da genellikle basın ile paylaşıldı. Resmî açıklamalar, bu toplantıların sadece koordinasyon amaçlı olduğunu ileri sürüyor.

En dikkat çekici nokta, Sarkozynın, bu ülkeleri eleştirirken, kendi ülkesinin uzun yıllardır her zirve öncesinde Almanya ile bir araya gelerek ortak tutum belirlemeyi gelenek haline getirmiş olmasıdır. AB içinde, Fransa ile Almanya ve Vişegrad Grubu dışında başka bloklaşmalar da var. Danimarka, Finlandiya ve İsveçten oluşan Nordic Trio, Portekiz ile İspanyanın kurduğu Berliler, Kıbrıs Rum Kesimi ile Yunanistanın Aristo Kulübü diğer örnekler arasında. Bu küçük birliktelikler içindeki ülkeler, zaten uzun zamandır sorunlarını paylaşan ve hemen hemen her konuda yoğun işbirliği yapan ülkeler. Bir araya gelmelerinin temelinde, coğrafi yakınlıktan çok, ortak tarih ve kültürel benzerlik bulunuyor.

AB içinde bloklaşmalar önemlidir. Bunun başlıca nedeni, küçük ülkelerin bir araya gelerek kararlar etkileyebilmek ve büyük ülkelerin baskılarına direnebilmektir. AB içinde bloklaşarak hareket etmek, özellikle küçük ülkeler açısından avantajlı. Bu ülkeler tek başlarına etkili olamadıkları karar süreçlerini bir araya gelerek kendi istekleri doğrultusunda etkileme gücüne sahip olabiliyorlar. Bunun için de genellikle AB zirveleri öncesinde ortak tutum belirlemek üzere toplanıyorlar.

AB içinde bloklaşmaların ikinci önemli nedeni, farklı ulusal çözümlere ve farklı siyasi kültürlere sahip olan çok sayıda üyeye sahip olması nedeniyle, karar alma sürecinin zaten zor olduğu AB oturumlarında pozisyonların önceden belirlenmesinin tercih edilmesidir. Dolayısıyla, **önceden ülkelerin bir araya gelmeleri ve kararlarını belirlemeleri, aslında AB içindeki sürecin işleyişini hızlandıran ve kolaylaştıran bir etkidir.** Sonuçta, gerek kararlar etkileme açısından olsun, gerek AB karar mekanizmaları üzerinde kolaylaştırıcı etkisi olsun, bir grup ülkenin bloklaşmaya giderek, bölgede küçük çaplı olarak zaten var olan işbirliğini avantajlı dönüştürmemeleri için bir sebep bulunmuyor.

Fransa, Almanya ile birlikte her zirve ya da toplantı öncesinde bir araya gelmeyi ve Avrupalıların bütününe ilgilendiren konularda konu?mak için Almanya ile görüşmeyi al?kanlık haline getirmi? durumda. **Vişegrad Grubu dışında, uzun zamandır bu kötü alışkanlığa sahip olan başka ülkeler, başka gruplaşmalar da var. Peki, Sarkozynin bu haksız eleştirisinin altında yatan gerçekler neler?**

Vişegrad Grubu aslında AB içinde etkili ve güçlü de?il. Üstelik grubun üyeleri arasında zaman zaman anlaşmazlıklar ve gerginlik yaratan rekabetler de oluyor. AB içinde büyük etkiler yaratmalar? bugün için söz konusu de?il. Fakat kendi aralarındaki diyalogu koparmamalar? ve ç?karların? birlikte savunmalar? aç?sından bu dört ülke için faydalar? büyük.

O halde **Sarkozyyi asıl endişelendiren Vişegrad Dörtlüsü de?il, ancak o dörtlünün biri: Polonya.** Polonya; İngiltere, Almanya ve Fransa gibi ABnin en güçlü ülkeleriyle birlikte masanın belli kö?esinde oturmay? hak etti?ine inanıyor. Di?er Do?u Avrupa ülkeleri gibi yeni, küçük, zayıf, ikinci ülke muamelesi görmemesi gerekti?ini düşünüyor. Polonyanın bu inancı ve kendine güveni, onun gerçekten de AB içinde giderek güçlenmesine ve giderek di?er büyük ülkeler gibi etkili ülkelere olmasına neden oluyor. Dolayısıyla, Fransız liderin kaygısının Polonya olduğunu söyleyebiliriz.

Aslında bu kaygının sadece Sarkozyye ait olmadığının, Fransanın kaygısı olduğunu da ileri sürebiliriz. Hatırlanacağı gibi, ABDnin Iraka müdahalesi sırasında dönemin Fransız Cumhurbaşkanı Jacques Chirac, Do?u Avrupa ülkelerine yönelik, diplomatik olmaktan çok uzak ve çok haksız bir şekilde sert ç?kışlar yapmıştı. Bir grup Do?u Avrupa ülkesi, ABDnin Irak müdahalesine destek vereceklerini açıkladıklarında Chirac, henüz üye olmayan bu aday ülkeleri çenelerini kapatma fırsatlarını kaçırarak söyleyerek azarlamış, hatta üyeliklerini tehlikeye atmakta olduklarını belirterek tehdit dahi etmişti. **Aslında bugün Sarkozynin tehlikeli gördüğü ülkeleri Chirac da daha önce birer tehdit olarak algılamıştı.**

Fransa, genişleme süreçlerinden her zaman rahatsız olan bir ülkedir. İngiltere, İspanya ile Portekiz, Do?u Avrupa ve son olarak Türkiye; Fransanın üyeliklerine itiraz ettiği ülkeler olmuştur. İngilterenin üyeliğini iki kere veto eden, İspanya için büyük zorluklar ç?karan Fransanın bir dizi gerekçesi bulunuyor. İspanya ve Portekiz için gerekçe, ortak tarım politikalarından kazançlarının düşecek olması; İngiltere için gerekçesi ABD etkisinin AB içine tahmin edilecek olması korkusu idi.

Do?u genişlemesi de Fransaya göre birkaç sebepten dolayı tehlikeliydi. Bu ülkeler de İngiltere gibi ABDnin Truva Atı rolündeydiler. Di?er taraftan Almanyanın bu ülkelerle sahip olduğu yakın ilişkiler, Almanyanın gücünün artmasına neden olacaktı. **AB genişlemesi, genel olarak, Fransız düşüncesine göre, Fransanın çıkarlarına aykırı olarak gerçekleşmiştir.**

bu bir gerçektir ki Fransa artık ABnin en güçlü ülkesi de?il. Halbuki topluluğun kurulma aşamasında, II. Dünya Savaşı'nın hemen sonrasında, en güçlü ve en etkin ülke Fransa olmuştur. Amerikan desteğini de arkasına alan Fransa, bu entegrasyon süreci içindeki en büyük role sahip olan ülke olmanın keyfini uzun süre sürmü? ve ortak politikalar? büyük çoğunlukla kendi ulusal çıkarları çerçevesinde şekillendirmiştir.

Fransanın liderliğinin sarsılması, sandığımız gibi İngilterenin üyeliği ile de?il, iki Almanyanın birleşmesi ile başlamıştır. Fransa? aslında alt üst eden ve sadece Fransanın de?il, aslında tüm Avrupa ülkelerinin II. Dünya Savaşı sırasında hissettiği Alman korkusuna benzer hislere kapılmasına neden olan durum, Almanyanın ekonomik gücü ile siyasi gücünü birleştirerek merkezî konuma gelmesi olmuştur. **Fransa, liderlik pozisyonunu Almanya ile paylaşmaya başlamıştır.**

Almanyanın ardından 2004 yılında gerçekleşen Do?u Avrupa genişlemesi, Fransanın etki ve kontrol gücünü daha da yitirmesine neden olmuştur. Altı ülkeyi rahatlıkla kontrol edebilen Fransa, 27 ülkeyi avucunda tutmakta zorlanmaktadır. **Hatta, Fransa, Almanya ile bir araya geldiğinde dahi AByi kontrol edebilecek durumda değildir.** AB içindeki güç dengeleri doğuda Polonya tarafından

zorlanmaktadır. Türkiyenin AB üyeliğine itiraz eden ülkelerin başında Fransa'nın gelmesi de bu bakımdan anlaşılan bir durumdur.

Fransa, uzun yıllar etkili olduğu Afrikayı da kaybetmiş durumdadır. Ruandada soykırma karışması olmasa Afrikadaki saygınlığını yitirmesine neden olmuştur. Diğer taraftan Çin, Avrupayı neredeyse Afrikadan silecek kadar bölgede başarıyla noktaya gelmiştir. Fransa, Akdenizde de başarıyla olamamaktadır. Akdenizi bir iç deniz gibi gören Fransa, Akdenizde başka ülkelerin de var olduğunu, üstelik bu başka ülkelerin başarılarının bölgede güçlü olduğunu görmezden gelmektedir.

Yüzyıllar boyunca büyük bir güç olan Fransa, artık bölgesel güç bile değildir. **Zayıflığa alışamayan ve kayıplarını kabul edemeyen Fransa'nın, son yıllardaki saldırgan milliyetçiliğini ve agresif dış politikalarının nedeni açıkça görünmektedir.**

Kaynak/Source: